

فرهنگ آبادیهای خخال

(خوش رستم، شاهرود، مرکزی و حومه)

مؤلف: داود کیانی

سرشناسه : کیانی، داود ، ۱۳۴۳

عنوان و نام پدید آور: فرهنگ آبادی های شهرستان خلخال (خورش رستم ، شاهرود و مرکزی) / مولف داود کیانی

مشخصات نشر : اردبیل: محقق اردبیلی، ۱۳۹۴

مشخصات ظاهری: ۳۵۸ ص

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: روستاها - ایران - خلخال

موضوع: خلخال

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۳۱۵۴

رده بندی کنگره: DSR/ ۲۰۸۵/ ۱۳۹۴۹۵۵

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۴-۱۹۴-۱

شماره کتابشناسی ملی: ۳۹۵۷۲۹۱

انتشارات محقق اردبیلی

نام کتاب : فرهنگ آبادیهای خلخال (خورش رستم ، شاهرود و مرکزی)

تالیف : داود کیانی

ناشر : محقق اردبیلی

طرح روی جلد : پریسا نامی گرمی

نوبت چاپ : اول ۹۴

قطع : وزیری

تیراژ : ۱۰۰۰

قیمت : ۲۱۰۰۰۰ ریال

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۴-۱۹۴-۱

آدرس : اردبیل سه راه دانش بازار معطری طبقه فوقانی پلاک ۸ تلفن ۳۳۲۴۰۰۸۱

فهرست مطالب

.....	معرفی نویسنده
.....	سخن مولف
۱ - ۴۰	شهرستان خلخال
۴۱ - ۴۴	فصل اول - بخش خورش رستم
۴۵ - ۷۰	دهستان خورش رستم جنوبی
.....	ازناوسر(ازنایسر)، ایده لی، آق سو، هو، برندق، برندق قشقلای، پیشگمان، جعفرآباد، چنارلیق، زاویه جعفرآباد (چنارلیق زئیوه سی)، سالوا، سوجهرود، سفیداب (ایسو)، طوستان، غیات آباد، کرنق، گوللوجه، نئساز، نمهل، وبو
۷۱ - ۱۲۲	دهستان خورش رستم شمالی
.....	ارچلیک، اردبیل، بیله ده، بیرناب شرقی، جای قوشان، جم منامین، چنار، چناران، چهارخانوار(دوردانولر)، خط پرست، خوشنامه، دایوکنلی، دمدل، دوستلی، دیز، زهوان، زاویه کیوی(کیوی زئیوه سی)، زندرق، ساربانان، ساقیزچی، شمس آباد، شورمینه(شورخانا)، عالم دشت، قارائیکان(زیبادشت)، قوسجین، کنجل، کنجل قشلاقی، کنزج، کیودچی، کرکزلو کشاب، کاوان، کمر، کمردرق، کندرق، گهلک، کیوی زاویه(زئیوه کیوی سی)، گنهراز، گاوان(کاوان)، گل کلاب، گول درق، مزرعه، منامین، منزل آباد، میره چین، نوده، هشی، وئن
۱۲۳ - ۱۳۰	فصل دوم - بخش شاهرود
۱۳۱ - ۱۴۸	دهستان پلنگا
.....	تیل، تیل قشلاقی، دیناردول، طالیشاره، عزیزآباد(کرون کش)، فوج آباد، کرین، لرد، میان رودان، مزرعه خلقی
۱۴۹ - ۱۹۲	دهستان شال
.....	احمدآباد، الکش، اندرق، تازه کندگلوزان، تازه کندگندم آباد، جلال آباد، جملوگین(باملیق)، خولار، دشت اندر، دیز، دیز قشلاقی، رکن آباد، شال، شیخ علی لر، صومعه رودبار، طهارم دشت، علی آباد، گهل، گهل دشت، گلوزان، گندم آباد، کیلوان، کیلوان خه نه بی سی، کیلوان قشلاقی، ماجولان
۱۹۳ - ۲۱۶	دهستان شاهرود
.....	اسبو، اسکستان، درو، دیلم آباد(دیلمه ده)، سرور آباد، کلور
۲۱۵	فصل سوم - بخش مرکزی و حومه
۲۱۹ - ۲۶۶	دهستان خاندبیل شرقی
.....	افشار، اناویز، اندبیل، انکان، ایلوانق(اینالوا)، آل هاشم، آل هاشم سفلی(آشاغی آلیشما)، آل هاشم علیا(یوخاری آلیشما)، بفرارد(واراوار)، بلیل(بیلبل)، بیللی نودرآمد، تبرت، تنوره(تندیره)، خانقاه بفرارد(سنی لر خه نه بی سی)،

خانقاه سادات (خه نه بی) ، خوجین (فین) ، خمس (خیمیس) ، داودخانی (داودخانا) ، زاویه سادات (سیدلر زئیوه سی) ،
زرتشت آباد (گولو قهوه سی) ، سردول ، سنجیدله (سنگیلی) ، سولودره ، طهرستان ، طولش (طولاش) ، علی آباد (الوار) ،
قارا آغاج ، قاراقایا ، گاودول (گودول) ، گورانسراب (گورانسرا) ، مجره (منجره) ، مزجین (می زین)

دهستان خاندیدیل غربی ۳۰۷ - ۲۶۷

ارسون (آرسین) ، اسمرودا (اسمری) ، آق بولاغ ، بهستان ، بورکیم ، بیرق (برکه) ، بیشه نو ، پروج (پریک) ، ترازوج (تره زی) ،
نرزنق (نرزنه) ، نرک ، سوران ، سوسهاب (سوساوا) ، شیخ جانلو (شیخی جان) ، طالب یوردو ، قاراقویون ، قیزیل درق ، کلی ،
کهران ، گنراز (گنراز) ، گرمخانه ، گوجه آغاجی ، گول لوجه ، گیزکیناب ، لمعه دشت (لومه دنش) ، محمودآباد ، نیاخرم ، وارث
آباد ، بئل لوجه ، یوزناب

دهستان سنجید شرقی ۳۳۳ - ۳۰۹

اوجغاز علیا (بلوکان) ، اوجغاز سفلی ، آق بولاغ کرد ، بیرانلو ، جلمبر ، حاجی آباد ، خداقلی قشلاقی ، کالار ، کالارسفلی ،
کالار علیا (غفور آباد) ، کلستان ، کلستان سفلی ، کلستان علیا ، لئبر ، مصطفی لو ، مورستان ، میل آغاردان ، نواشانق

فهرست الفبایی مطالب

۲۲۳	افشار
۱۵۳	احمدآباد
۷۵	ارجلیک
۷۵	اردبیل
۲۷۰	ارسون (آرسین)
۴۸	ازناوسر
۱۹۶	اسبو
۱۹۸	اسکستان
۲۷۱	اسمرود (آسمری)
۱۵۳	الکش
۲۲۳	اناویز (آنونوس)
۲۲۴	آندیل
۱۵۴	آندرق (آندره)
۲۲۷	انگان
۳۱۲	اوجغازسفلی
۳۱۳	اوجغازعلیا (بلوکان)
۲۲۸	ایلوانق (اینالوا)
۴۸	ایده لی
۳۱۶	آق بولاغ کرد
۲۷۴	آق بولاغ مرکزی
۴۹	آق سو
۲۲۹	آل هاشم
۲۳۲	آل هاشم سفلی (آشاغی آلیشما)
۲۳۳	آل هاشم علیا (یوخاری آلیشما)
۴۹	آهو
۵۱	برندق
۵۳	برندق قشلاقی
۲۳۴	بفراجرد (واراوار)
۲۳۵	بلیل (یلیل)
۲۷۶	بهستان
۲۷۶	بورگهیم

۲۷۷		بیرق (بهرگه)
۷۶		بیلده
۲۷۸		بیشه نو
۲۳۶		بیلی نودرآمد
۲۷۸		پروج (پیریک)
۵۴		پیشگمان
۳۱۷		پیرانلو
۷۶		پیرناب شرقی
۱۵۵		تازه کندگلوزان
۱۵۶		تازه کندگندم آباد
۲۳۶		تیرت
۲۸۰		ترازوج (تَره زی)
۲۸۲		ترزَنق (تَرزَنه)
۲۸۳		تَرک
۲۳۷		تنوره (تندیره)
۱۳۲		نیل
۱۳۳		نیل قشلاقی
۵۴		جعفرآباد
۱۵۷		جلال آباد
۷۷		چای قوشان
۳۱۸		چلمبر
۷۷		چم منامین
۱۶۰		چملوگبین (یاملیق)
۷۷		چنار
۷۸		چناران
۵۶		چنارلیق
۷۷		چهارخانوار (دوردانولر)
۳۱۹		حاجی آباد
۲۳۷		خانقاه بفراجرد (سَنی لر خه نه بی سی).
۲۳۸		خانقاه سادات (خه نه بی).
۳۲۱		خداقلی قشلاق
۷۸		خط پرست
۲۴۰		خمس (خیمیس)

۲۴۳	خوجین (فیین)
۸۰	خوشنامه
۱۶۳	خوللار گیلوان
۲۵۱	داودخانی (داودخانا)
۸۱	دایو کندی
۲۰۲	درو
۱۶۳	دشت اندر
۸۲	دمدل
۸۳	دوستلی
۸۴	دیزخورش رستم شمالی
۱۶۴	دیزشال
۱۶۶	دیزقشلاقی
۲۰۸	دیلم آباد (دیلمه ده)
۱۳۳	دیناردول
۱۶۶	رکن آباد
۵۸	زاویه جعفرآباد (جیلولیق زئیوه سی)
۲۵۲	زاویه سادات (زئیوه ، سیدلر زئیوه سی)
۸۵	زاویه کیوی (کیوی زئیوه سی)
۸۷	زاهوان
۲۵۴	زرتشت آباد (گولو قهوه سی)
۸۷	زندرق
۸۷	ساریانان
۸۸	ساقیزچی
۵۹	سالوا
۶۰	سجهرود (سوجهری)
۲۵۵	سردول
۲۰۹	سرورآباد
۶۲	سفیدآباد (ایسو)
۲۵۶	سنجبدله (سنگیلی)
۲۸۴	سوران
۲۸۶	سوسهاب (سوساوا)
۲۵۶	سولودره
۱۶۹	شال

۸۹	شمس آباد
۹۱	شورمینه (شورخانا)
۲۸۷	شیخ جانلو (شیخی جان)
۱۷۳	شیخ علی لر
۱۷۴	صومعه رودبار
۲۸۸	طالب یوردو
۱۳۳	طالیشادره
۱۷۴	طهارم دشت
۲۵۶	طهرستان
۲۵۷	طولش (طولاش)
۶۳	طوستان
۹۱	عالم دشت
۱۳۴	عزیزآباد (کرون کش)
۱۷۸	علی آباد
۲۵۸	علی آباد (الوار)
۳۲۱	غفورآباد
۶۴	غیاث آباد
۱۳۴	فرج آباد
۹۲	قارا تیکان (زیبادشت)
۲۶۰	قارا آغاج
۲۶۰	قارا قایا
۲۸۸	قاراقویون
۹۲	قوسجین (گوسونون)
۲۸۹	قیزیل درق
۹۳	کنجیل
۹۶	کنجیل قشلاق
۹۷	کنزج (کنزه)
۳۲۳	کالار
۳۲۴	کالارسفلی
۳۲۵	کالارعلیا (غفورآباد)
۱۰۰	کبودچی (کُودچو)
۱۰۱	کرگزلو
۶۵	کرتق

۱۳۵	کرین
۱۰۱	کشاب
۳۲۱	کلستان
۳۲۲	کلستان سفلی
۳۲۳	کلستان علیا
۲۰۹	کلور
۲۹۰	کلی
۱۰۲	کمر
۱۰۳	کمر درق
۱۰۴	کندر ق
۱۷۹	کهل
۱۸۱	کهل دشت
۱۰۴	کهلک
۲۹۲	کهران
۱۰۵	کیوی زاویه (زېږه کیوی سی)
۲۹۳	گنراز (گنراز)
۱۰۶	گنهر از
۱۰۷	گاوان (کاوان)
۲۶۰	گاودول (گودول)
۲۹۵	گرمخانه (گرمخانا)
۱۰۸	گل گلاب (گیلگلاب)
۱۸۲	گلوزان
۱۸۳	گندم آباد
۲۹۷	گوچه آغاجی
۲۶۲	گورانسراب (گورانسرا)
۱۰۹	گول درق
۲۹۸	گول لوجه خاندیل غربی
۶۷	گول لوجه خورش رستم
۱۸۵	گیلوان
۱۸۷	گیلوان خه نه بی سی (خانقاه گیلوان)
۱۸۹	گیلوان فشلاقی
۲۹۹	گیز گیناب
۱۳۸	لرد

۲۹۹	لمعه دشت (لومه دشت)
۳۲۶	لنبر
۱۹۰	ماجولان
۲۶۳	مجره (منجره)
۳۰۱	محمودآباد
۲۶۵	مزجین (می زین)
۱۰۹	مزرعه
۱۴۶	مزرعه خلقی
۳۲۸	مصطفی لو
۱۱۰	منامین
۱۱۳	منزل آباد
۳۳۰	مورستان
۱۴۶	میان رودان (میاروان)
۱۱۳	میره جین
۳۳۱	میل آغاردان
۶۷	نمهل
۳۳۲	نواشانق
۱۱۳	نوده
۳۰۲	نیاخرم (نیخر)
۶۸	نیساز
۳۰۵	وارث آباد (واراساوا)
۱۱۵	ونن
۷۰	ویو (وی بی)
۱۱۵	هشی
۱۱۶	هشتجین
۳۰۴	یئل لوجه
۳۰۵	یوزناب
۳۳۴	فهرست منابع

معرفی مولف

داود کیانی در سال ۱۳۴۳ در اردبیل متولد شد. وی در سال ۱۳۶۳ با پایان تحصیلات دوره متوسطه به عنوان مترجم و نویسنده همکاری با صدا و سیما و مرکز اردبیل را آغاز کرد و علاوه بر مترجمی و نویسندگی، در تهیه و اجرای برنامه های مختلفی چون (مسابقه و سرگرمی)، (رادیو و موزیک)، (مردم و مسئولان)، (گلچین امیدلری)، (بهداشت و مردم)، (جوانان لایزال)، (شفاهای ادبیاتیمیز)، (انلیمیز)، (در آغوش سبلان) و (سوزلر صحبت لر) همکاری داشت. اما نویسندگی و تهیه و اجرای سه برنامه زیبا و پرشونده ی (انلیمیز)، (شفاهای ادبیاتیمیز) و (در آغوش سبلان) را شخصا عهده دار بود..

داود کیانی با فراغت از دوره نظام وظیفه در سال ۱۳۷۳ به استخدام دانشگاه محقق اردبیلی درآمد و همزمان با آن، فعالیت های فرهنگی و هنری خود را با تهیه و اجرای برنامه (انلیمیز) در رادیو و اجرای برنامه ی (گلچین لر) در تلویزیون پی گرفت.

آثار و مقالات مختلفی از او در نشریات مختلف کشور نظیر فروغ آزادی، فصلنامه سبلان و ماهنامه تماشای زندگی به چاپ رسیده است که اغلب موضوعات آنها به فرهنگ عامیانه مردم و تاریخ و جغرافیای استان اردبیل اختصاص دارد. وی از پیشکسوتان طرح مباحث فولکلوریک در استان اردبیل است و در این حوزه تحقیقاتی تام دارد. به همین خاطر اطلاعات ارزشمندی از تاریخ، جغرافیا، فولکلور و آداب و رسوم مناطق مختلف استان اردبیل را فراهم آورده است

داودکیانی در راستای فعالیت های فرهنگی خود در شعر و شاعری به زبان ترکی آذری نیز فعالیتی تام دارد و با «غزل» طبع آزمایی می کند. او علیرغم اینکه بیش از ربع قرن سابقه عضویت در انجمن ادبی حافظ اردبیل را دارد از تظاهر به شاعری به شدت گریزان است .

آثار متعددی که داودکیانی در حوزه های مختلف فرهنگی بویژه فرهنگ مردم فراهم آورده هنوز به زیور طبع نیاراسته است . تاکنون چهار کتاب با عناوین «فرهنگ آبادی های مغان ۱ (گرمی ، انگوت و موران)» ، «فرهنگ آبادی های مغان ۲ (بیله سوار ، جعفرآباد)» ، «فرهنگ جغرافیایی استان اردبیل» و «شرح شرحه از فراق» توسط انتشارات محقق اردبیلی از وی منتشر شده است . اثر حاضر دفتر سوم از مجموعه ۱۰ جلدی او در خصوص آبادی های استان اردبیل است که انتشار می یابد. علاوه بر این او مجموعه بسیار ارزشمندی از مباحث فولکلوریک و لغات و اصطلاحات ترکی را جمع آوری نموده است که در صورت انتشار راهنما و کارگشای بسیاری از محققین جوان این رشته خواهد بود. دفتر شعر وی با عنوان «سنودا قانادلاریندا» آماده چاپ می باشد.

نزدیک به سه دهه از نخستین سفرهای اینجانب برای جمع آوری اطلاعات و تهیه گزارشهای رادیویی از آبادی های مختلف استان اردبیل می گذرد. اوایل دهه هفتاد در حوالی سالهای ۱۳۶۳ و یا ۱۳۶۴ بود که برای تهیه گزارش های رادیویی بخشی از برنامه های رادیو اردبیل مأموریت یافتم در کارتهیه همین گزارش ها بود که پایم به آبادی های مختلف منطقه نیز باز شد ، آن موقع علیرغم اینکه هنوز آب و برق و گاز و تلفن و موبایل و اینترنت و ... راه به روستاها نگشوده بود و هر آبادی محله ای پرجمعیت تر از خود در حاشیه شهرهای مهاجرپذیر نداشت. روستاها حال و هوای دیگری داشتند ، زندگی بی هیچ نقاب و تظاهری در رگهای آبادی ها جریان می یافت. بوی کاروتلاش در کوچه باغ های آن می پیچید و شوق و امید را در دشت و کوهسار می پاشید.

روستاها لحظه های شاد و پربهرگی داشتند. زن و مرد و پیر و جوان ، در تارک روشنای صبح از خواب برمی خاستند دوگانه را برای یگانه به جا می آوردند و سپس هرکسی به فراخور حال خود ، مسئولیت کاری را به عهده می گرفت. صدای زنگ گله ها با صدای می می چوپان ها در می آمیخت و موسیقی زیبایی به متن زندگی صبحگاهان روستاها اضافه می کرد. دود و دمی که از تنورخانه ها بلند می شد ، عطر خوش نان تازه ی دستپخت بانوان زحمتکش روستایی را تا هفت آبادی آنسو ترمی برد و ...

رابطه من از سال ۱۳۷۲ به دلیل تغییر شغل با آبادیهای استان کمرنگ تر شد اما آتشی که سفرهای کاری اوایل دوران خدمت در دلم افروخته بود هیچگاه فرونشست به نحوی که پژوهش در تاریخ و جغرافیا و فرهنگ عامیانه روستاهای استان در شمار یکی از دغدغه های اصلی زندگی ام قرار گرفت و به همین خاطر هر جا سخن یا کلامی در خصوص اردبیل و آبادی های آن یافتم و شنیدم به خاطر سپردم و به آرشیو بردم. پایان دوره خدمات دولتی و آغاز دوران بازنشستگی فرصتی فراهم آورد تا وقایع مشخصی از زندگی گذشته ای خود را به تماشای دوباره بنشینم و به سراغ یادداشت های خود از دوران کندوکاو در فرهنگ و تاریخ منطقه بروم و آنها را از هزار توی خاطرات خود بیرون بکشم و در کنار واقعیت های فعلی قرار دهم و حاصل آن مجموعه هایی است که به ترتیب در اختیاران قرار می گیرد .

خطه زرخیز و گوهریز خلخال را در بهشتی ترین ماه خدا ، در اردیبهشت که دشت و کهنار جامه مخملین به تن می کند توفیق دیدار افتاد و این نیز به همت دوست صاحبذلی دست داد که

سخت دل به زیبایی ها و اسرار خدایی جنگل های انبوه اسالم سپرده بود و چه نیکو انتخاب کرده بود تفرجگاه خود را ، در هر گستره ای جلوه ای هویدا بود و آنگاه که دختر جنگل با قبای سبز خود در هاله ای از مه فرو می رفت راز جنگل را دوچندان می کرد. به همین خاطر خلخال را دوست داشتنی یافته و زیبایی هایش را پسندیدم و بعدها نیز که وابستگی هایم به خلخال افزایش یافت ، گذرم به خلخال مکرر افتاد و فرصت پای صحبت پیران نشستن و راز نگفته ها را نیوشیدن به دفعات تکرار شد. با اینهمه خلخال برایم نشناخته تر از قبل ماند تا اینکه در سال ۱۳۶۷ برای مجموعه سیروسفر به تهیه کنندگی آقای ایوب دانشور به پژوهش در آن مأموریت یافته و فرصتی به دست آمد برای دیدار از جای جای آن که از دیرباز به خاطر صعب العبور بودنش از تحقیق و تتبع به دور افتاده بود و حاصل آن علاوه بر فیلم سیروسفر ، با عنوان «خلخال زر» طی چندین شماره در «فصلنامه سیلان» چاپ و منتشر شد و اینک به صورت دفتری از دفاتر مجموعه «فرهنگ آبادی های استان اردبیل» تقدیم علاقمندان می گردد.

به منظور پرهیز از نابسامانی در نحوه نوشتن نام آبادی ها ، در عناوین اصلی نام رسمی هریک از آنها را به همان شکلی که در گزارش های مرکز آمار ایران و دیگر اسناد و مدارک دولتی نوشته شده بود آورده ام و در کنار آن ، نام اصلی و محلی آبادیها را که جزو ذخایر فولکلوریک منطقه به شمار میرود قرار داده ام. آوردن نام رسمی و اداری آبادی ها برای این بوده است که :
اولا از ایجاد چندگانگی جدید در نحوه نوشتن آبادی ها خودداری شود . ثانيا خوانندگان و محققین محترم در جستجوی مطالب با سردرگمی مواجه نشوند.

این قلم تمامی سعی خود را برای مصون ماندن از سهو و خطا به کار برده و مطالب مختلف مجموعه حاضر را به دفعات از نظر گذرانیده با همه اینها باید پذیرفت که کاری به این وسعت ، خالی از سهو و خطا نبوده و نخواهد بود. رجا وائق دارم که سهو و خطای آن را با بزرگواری خود به دیده اغماض نگریسته و راهنمایی های ارزنده اتان را از این قلم کوتاه نخواهید فرمود. نظرات ، انتقادات و پیشنهادات خود را به نشانی DAVOOD.KIANI@IRAN.IR ارسال فرمائید.

ایام عزتتان مستدام باد

خردادماه ۱۳۹۴ اردبیل - داود کیانی